EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 25.4.2013
COM(2013) 240 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

par Padomes Direktīvas 2006/117/EURATOM par radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzību un kontroli īstenošanu dalībvalstīs

{SWD(2013) 150 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI

par Padomes Direktīvas 2006/117/EURATOM par radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzību un kontroli īstenošanu dalībvalstīs

SATURS

1. Ievads 4
1.1. Plašāka informācija 4
1.2. Tiesiskais regulējums 5
1.3. Vispārīgie pārvadājumu pārraudzības un kontroles principi 6
2. Vispārīgo noteikumu ieviešana 6
2.1. Direktīvas transponēšana 6
2.2. Pārvadājumu uzraudzības un kontroles standarta dokuments 7
2.3. Kompetentās iestādes 7
2.4. Pārsūtīšana 7
2.5. Padomdevēja komiteja 8
2.6. Regulārie ziņojumi 8
3. Dalībvalstu ziņojumi 8
3.1. Pārvadājumi 9
3.2. Eksports no Kopienas 9
4. Secinājumi 10

1. IEVADS

Padomes Direktīva 2006/117/Euratom[1] nosaka radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārrobežu pārvadājumu uzraudzības un kontroles Kopienas sistēmu, lai garantētu adekvātu aizsardzību iedzīvotājiem. Šī direktīva attiecas uz pārrobežu pārvadājumiem, ja izcelsmes valsts vai galamērķa valsts, vai jebkura tranzīta valsts ir Kopienas dalībvalsts. Direktīva nodrošina, ka attiecīgās dalībvalstis tiek informētas par radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumiem to teritorijā vai caur to, un tām ir pienākums dot piekrišanu vai pamatotu atteikumu.

Direktīva paredz regulārus dalībvalstu ziņojumos Komisijai un Komisijas ziņojumus Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai. Ziņošanas mērķis ir nodrošināt lietderīgu pārskatu par visā Kopienā dotajām atļaujām un ļaut identificēt praktiskās grūtības, ar kurām sastopas dalībvalstis, īstenojot direktīvas noteikumus, un piemērotos risinājumus.

Šis ir pirmais Komisijas ziņojums par Padomes Direktīvas 2006/117/Euratom īstenošanu. Pēc ievada ziņojumā ir:

– atsauksmes par direktīvas vispārīgo noteikumu ieviešanu (4. nodaļa);

– apkopojošs pārskats par informāciju no dalībvalstīm, kas Komisijai ziņojušas par minētās direktīvas īstenošanu. Šī informācija izveidota, apspriežoties ar atsevišķām dalībvalstīm. Sīkāka informācija par direktīvas īstenošanu dalībvalstīs ir izklāstīta Komisijas dienestu darba dokumentā SWD(2013) 150.

Ziņojuma secinājumos ir pārskats par problēmām, kurām nepieciešama papildu uzmanība un kuras tiks risinātas ciešā sadarbībā ar padomdevēju komiteju un dalībvalstīm.

1.1. Plašāka informācija

Visām ES dalībvalstīm rodas radioaktīvie atkritumi, ko ģenerē daudzas darbības, piemēram, elektroenerģijas ražošana atomelektrostacijās un radioaktīvo izotopu lietošana medicīnā, rūpniecībā, lauksaimniecībā, pētniecībā un izglītībā. Kodolreaktoru ekspluatācijā rodas arī izlietotā kodoldegviela. Izlietotā kodoldegviela ir reaktora aktīvajā zonā apstarota un no tās neatgriezeniski izņemta kodoldegviela. Kad izlietotā kodoldegviela ir izkrauta no reaktora aktīvās zonas, to glabā īpašos rezervuāros blakus reaktoram, lai samazinātu sākotnējo karstumu un radiācijas līmeni. No reaktora izlietoto kodoldegvielu pa autoceļiem, dzelzceļu vai jūru transportē vai nu uz pagaidu uzglabāšanas vietu, vai pārstrādes iekārtu, kurā to pārstrādās.

Kodolreaktori darbojas četrpadsmit no divdesmit septiņām dalībvalstīm, un vēl divās dalībvalstīs kodolreaktoru darbība tiek izbeigta[2]. Lielākajai daļai dalībvalstu ir pētniecības reaktori.

Katra dalībvalsts pilnībā atbild par savu izvēlēto radioaktīvo atkritumu un izlietotās degvielas apsaimniekošanas politiku. Izlietoto kodoldegvielu var vai nu uzskatīt par izmantojamu resursu, ko pēc pārstrādes var lietot atkārtoti, vai apsaimniekot kā radioaktīvos atkritumus, paredzot tās noglabāšanu. Izlietotā kodoldegviela tādējādi prasa īpašu uzmanību. Neatkarīgi no dalībvalstu izvēlētā radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas apsaimniekošanas

[1] OV L 337, 5.12.2006., 21. lpp.

[2] 14 dalībvalstis, kurās darbojas kodolreaktori, ir Beļģija, Bulgārija, Čehija, Somija, Francija, Vācija, Ungārija, Nīderlande, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija un AK; Itālijā un Lietuvā ir tikai tādi kodolreaktori, kuru ekspluatācija tiek izbeigta.

veida šo materiālu pārvadāšana ir nepieciešama un notiek gan starp dalībvalstīm, gan uz Kopienu un ārā no tās.

1.2. Tiesiskais regulējums

Radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumos ir jāievēro vairākas prasības, ko nosaka Kopienas tiesību akti[3] un starptautiski saistošas konvencijas[4], it īpaši saistībā ar radioaktīvo materiālu drošu transportēšanu un apstākļiem, kuros radioaktīvos atkritumus vai izlietotu kodoldegvielu noglabā vai uzglabā galamērķa valstī.

Kopienas tiesību akti darba ņēmēju un sabiedrības veselības aizsardzības interesēs nodrošina, ka radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumi starp dalībvalstīm, kā arī uz Kopienu un no tās notiek, izmantojot obligātu un kopēju iepriekšēju atļauju sistēmu. Šo iepriekšējas atļaujas sistēmu attiecībā uz pārvadājumiem, kas izveidota 1992. gadā[5], būtiski grozīja 2006. gadā, pieņemot direktīvu par kontroli un uzraudzību attiecībā uz radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumiem, turpmāk "Pārvadājumu direktīva"[6]. 1992. gada direktīvas noteikumi bija jāgroza, ņemot vērā pieredzi, lai precizētu un papildinātu jēdzienus un definīcijas, lai risinātu situācijas, kas iepriekš nebija aplūkotas, un lai vienkāršotu spēkā esošo procedūru radioaktīvu atkritumu pārvadājumiem starp dalībvalstīm. Izmaiņas bija arī vajadzīgas, lai nodrošinātu saderību ar citiem Kopienas un starptautiskajiem noteikumiem, it īpaši ar kopīgo Konvenciju par lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu, kurai Kopiena pievienojās 2006. gada 2. janvārī.

Pārvadājumu direktīvā noteiktie pienākumi neskar dalībvalstu tiesības eksportēt savu izlietoto kodoldegvielu nolūkā to pārstrādāt. Direktīva nekādi nenozīmē to, ka galamērķa dalībvalstij būtu jāpieņem radioaktīvo atkritumu un izlietotās degvielas sūtījumi galīgai apstrādei vai noglabāšanai, izņemot atpakaļnosūtīšanas gadījumu (atgriešanos izcelsmes valstī). Šādu pārvadājumu atteikumi ir jāpamato, balstoties uz šajā direktīvā noteiktajiem kritērijiem. Turklāt Pārvadājumu direktīva aizliedz radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas eksportu uz Āfrikas, Karību jūras vai Klusā okeāna (ĀKK) valstīm vai uz trešu valsti, kurai nav resursu, lai radioaktīvos atkritumus vai izlietoto kodoldegvielu apsaimniekotu droši.

Nesen pieņemtā Padomes Direktīva 2011/70/Euratom[7], turpmāk "Atkritumu direktīva", ievieš papildu saistošus nosacījumus attiecībā uz radioaktīvo atkritumu pārvadājumiem, tostarp izlietotās kodoldegvielas uzskatīšanu par atkritumiem noglabāšanas gadījumā. Vispārīgais princips Atkritumu direktīvas 4. panta 4. punktā paredz, ka radioaktīvos atkritumus noglabā tajā dalībvalstī, kurā tie radušies, ja vien uz pārvadāšanas brīdi nav stājies spēkā nolīgums starp attiecīgajām dalībvalstīm un citu dalībvalsti vai trešu valsti par atkritumu glabātavas izmantošanu vienā no tām. Tomēr uz tādu nolīgumu attiecas arī kritēriji, ko noteikusi Komisija saskaņā ar Pārvadājumu direktīvas 16. panta 2. punkta noteikumiem un Atkritumu direktīvas noteikumiem, kas cita starpā prasa, lai tāda glabātava jau droši darbotos nosūtīšanas brīdī.

---

[3] It īpaši Padomes 1996. gada 13. maija Direktīva 96/29/Euratom, kas nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām. OV L 159, 29.6.1996., 1. lpp.

[4] It īpaši — Starptautiskās atomenerģijas aģentūras Kopējā lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības un drošības konvencija.

[5] Padomes 1992. gada 3. februāra Direktīva 92/3/Euratom; OV L 35, 12.2.1992., 24. lpp.

[6] Padomes 2006. gada 20. novembra Direktīva 2006/117/Euratom par radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzību un kontroli.

[7] Padomes 2011. gada 19. jūlija Direktīva 2011/70/Euratom, ar ko izveido Kopienas sistēmu lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu atbildīgai un drošai apsaimniekošanai. OV L 199, 2.8.2011., 48. lpp.

Atkritumu direktīva neietekmē dalībvalstu brīvību pieņemt no trešām valstīm izlietoto kodoldegvielu vai atkritumus pārstrādei vai reģenerācijai un nosūtīt tos atpakaļ uz izcelsmes valsti. Tāpat dalībvalstis patur tiesības savus radioaktīvos atkritumus vai izlietoto kodoldegvielu transportēt pārstrādei vai reģenerācijai uz citu dalībvalsti vai trešu valsti. Abos gadījumos galīgā atbildība par minēto materiālu drošu un atbildīgu noglabāšanu, ieskaitot jebkurus atkritumus, kas ir blakusprodukti, ir dalībvalstij vai trešajai valstij, no kuras radioaktīvais materiāls ticis nosūtīts.

1.3. Vispārīgie pārvadājumu pārraudzības un kontroles principi

Turētājs[8], kas plāno veikt vai uzdot veikt radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas pārvadājumu Kopienā, iesniedz izcelsmes dalībvalsts kompetentajām iestādēm attiecīgi aizpildītu pieteikumu pārvadājuma atļaujas saņemšanai. Uz vairākiem sūtījumiem var attiekties vienots pieteikums, ja tiem ir vienādas īpašības un ja maršruts (valstis un šķērsojamās robežas) un kompetentās iestādes ir vienas un tās pašas.

Ja radioaktīvos atkritumus vai izlietoto kodoldegvielu plāno importēt Kopienā, saņēmējam jāiesniedz šis pieteikums galamērķa dalībvalsts kompetentajām iestādēm. Ja pārvadājumu veic no dalībvalsts uz trešu valsti, kompetentajām iestādēm izcelsmes dalībvalstī jāsazinās ar attiecīgajām iestādēm galamērķa valstī.

Sūtījumu nevar veikt, kamēr galamērķa valsts un visu tranzīta valstu kompetentās iestādes nav paziņojušas izcelsmes valsts kompetentajām iestādēm par savu piekrišanu. Pārvadājumu direktīvā apstiprinājuma vai atteikuma paziņošanai noteikts divu mēnešu termiņš pēc pieteikuma saņemšanas. Galamērķa vai tranzīta dalībvalsts atteikums jāpamato saistībā ar tiesību aktiem par atkritumu sūtījumu un radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas pārvadāšanu un apsaimniekošanu vai pamatojoties uz attiecīgiem valsts, Kopienas vai starptautiskajiem tiesību aktiem, kas ir piemērojami radioaktīvo materiālu pārvadājumiem.

Tranzīta vai galamērķa dalībvalstu kompetentās iestādes var uzlikt pārvadājumam papildu nosacījumus. Tomēr sūtījumiem Kopienā nav iespējams noteikt nosacījumus, kas ir stingrāki par tiem, kas noteikti ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem par radioaktīvo atkritumu pārvadāšanu tās teritorijā.

Visbeidzot, ja nav ievēroti pārvadājuma nosacījumi vai ja pārvadājumu nevar pabeigt, izcelsmes dalībvalsts kompetentajām iestādēm jānodrošina, ka attiecīgo radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas turētājs tos pieņem atpakaļ, ja vien nav iespējams veikt alternatīvus drošus pasākumus.

2. VISPĀRĪGO NOTEIKUMU IEVIEŠANA

2.1. Direktīvas transponēšana

Pārvadājumu direktīvā bija prasīts, lai dalībvalstīs pirms 2008. gada 25. decembra stātos spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu direktīvas prasības.

Lai gan lielākā daļa dalībvalstu šo termiņu ievēroja, dažas dalībvalstis nebija direktīvu laikus transponējušas un Komisija pret tām sāka pienākumu neizpildes procedūru. Attiecīgās dalībvalstis pēc tam nosūtīja Komisijai savus direktīvas transponēšanas pasākumus, un tā varēja slēgt šos gadījumus 2009. gada otrajā pusē, izņemot attiecībā uz Grieķiju, kas par transponēšanas pasākumiem paziņoja 2010. gada septembrī.

[8] Turētājs ir fiziska vai juridiska persona, kura pirms radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas pārvadājuma saskaņā ar valsts likumiem ir atbildīga par šiem materiāliem un paredz nogādāt tos saņēmējam.

Kopš 2010. gada beigām Padomes Direktīvas 2006/117/Euratom transponēšana ir pabeigta, un var uzskatīt, ka tā tiek īstenota visās ES dalībvalstīs.

2.2. Pārvadājumu uzraudzības un kontroles standarta dokuments

Pārvadājumu direktīva paredz standarta dokumenta lietošanu visiem pārvadājumiem direktīvas darbības jomā. Ņemot vērā pagātnes pieredzi, 2008. gada aprīlī[9] *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* tika publicēts jauns Komisijas lēmums, kas nosaka standarta dokumentu izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu pārvadājumu uzraudzībai un kontrolei.

Attiecībā uz radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumiem (ieskaitot izlietoto kodoldegvielu, kas paredzēta galīgai noglabāšanai un tādējādi klasificēta kā atkritumi) standarta dokumenta pielikumā paredzētas šādas veidlapas: atļaujas pieteikums; pieteikuma saņemšanas apstiprinājums; pārvadāšanas atļauja vai atteikums; sūtījuma apraksts/iesaiņojumu saraksts, kā arī sūtījuma saņemšanas apstiprinājums. Standarta dokumentā ir iekļauts arī pienācīgi aizpildīta pieteikuma minimālo prasību saraksts.

Sakarā ar pretrunu starp Padomes Direktīvu 2006/117/Euratom un skaidrojumiem par Komisijas 2008. gada 5. marta Lēmumu C(2008) 793, ar ko izveido Padomes Direktīvā 2006/117/Euratom (2008/312/Euratom) minēto standarta dokumentu radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzībai un kontrolei, OV[10] tika publicēts labojums, kas formulējumu attiecīgi grozīja.

Dalībvalstis ir arī ziņojušas par dažiem sarežģījumiem standarta dokumenta izmantošanā. Sīkākas ziņas par šo nesakritību un grūtībām ir sniegtas Komisijas dienestu darba dokumentā SWD(2013) 150. Šīs problēmas tālāk risinās padomdevēja komiteja.

2.3. Kompetentās iestādes

Kompetentās iestādes ir jebkuras iestādes, kas saskaņā ar izcelsmes, tranzīta vai galamērķa valstu normatīvajiem aktiem ir pilnvarotas ieviest radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas pārvadājumu uzraudzības un kontroles sistēmu. Lai atvieglinātu saziņu ar Komisiju, visām dalībvalstīm ir jāsniedz Komisijai vajadzīgā informācija un kontaktinformācija par savām kompetentajām iestādēm.

Dalībvalstu Kompetento iestāžu sarakstam var arī piekļūt, izmantojot Eiropas Komisijas vietni *Europa* ar šādu saiti:

http://ec.europa.eu/energy/nuclear/transport/shipment_directive_en.htm.

2.4. Pārsūtīšana

Saskaņā ar Pārvadājumu direktīvas 19. pantu Komisija izstrādā ieteikumus par efektīvu un drošu sistēmu, lai varētu pārsūtīt dokumentus un informāciju, kas attiecas uz direktīvas noteikumiem. Komisija arī izveido un uztur elektronisku komunikācijas platformu, lai nodrošinātu dalībvalstu kompetento iestāžu kontaktinformāciju, informāciju par to, kuras valodas ir pieņemamas kompetentajām iestādēm, kā arī visus vispārīgos noteikumus un papildu prasības, ja tādas ir, kas nepieciešamas, lai varētu atļaut veikt pārvadājumus.

Komisijas ieteikums par drošu un efektīvu sistēmu [ar Padomes Direktīvas 2006/117/Euratom noteikumiem saistītu] dokumentu un informācijas pārsūtīšanai tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2009. gada jūlijā[11].

---

9 OV L 107, 17.4.2008., 32. lpp.
10 ESOV L 343, 2011. gada 23. decembris, 149. lpp.
11 OV L 177, 8.7.2009., 5. lpp.

Attiecībā uz elektronisko platformu Komisija izveidoja tīmekļa vietni (sk. saiti iepriekš), kurā ietverta visa būtiskā informācija par Pārvadājumu direktīvu. Sniegtie dati vajadzības gadījumā tiek atjaunināti, tiklīdz katra dalībvalsts nosūta Komisijai šādu informāciju, kā paredzēts direktīvas 18. panta 2. punktā.

2.5. Padomdevēja komiteja

Direktīvas noteiktos uzdevumus Komisijai palīdz veikt padomdevēja komiteja, kas sastāv no dalībvalstu pārstāvjiem. Pirmā sanāksme tika sasaukta 2007. gada maijā, un tā pieņēma padomdevējas komitejas darba uzdevumu un darba programmu turpmākajiem gadiem. Komitejai bijušas deviņas sanāksmes, kuras organizēja un vadīja Komisijas pārstāvis.

Padomdevēja komiteja sniedza atzinumu:

– par standarta dokumenta izveidi un lietošanu;

– par Komisijas Ieteikumu par kritērijiem radioaktīvo atkritumu un lietotās kodoldegvielas eksportam uz trešām valstīm;

– par Komisijas Ieteikumu par drošu un efektīvu sistēmu dokumentu pārsūtīšanai.

Komitejas atzinumi ir ieprotokolēti.

Līdz šim gūtā pieredze liecina, ka padomdevēja komiteja ir labs un noderīgs instruments, kas ļauj dalībvalstu pārstāvjiem dalīties pieredzē ar Komisiju un savā starpā.

2.6. Regulārie ziņojumi

Dalībvalstīm ir pienākums par Pārvadājumu direktīvas īstenošanu ziņot Komisijai pirmo reizi līdz 2011. gada beigām un pēc tam reizi trīs gados. Pamatojoties uz dalībvalstu ziņojumiem, Komisija ir izstrādājusi šo pirmo apkopojošo ziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, lai sniegtu noderīgu pārskatu par visā Kopienā dotajām atļaujām un informētu par praktiskām grūtībām, ar kurām saskārušās dalībvalstis, kā arī rastajiem risinājumiem.

Saskaņā ar Direktīvas 20. pantu un 21. pantā izklāstītajām procedūrām notika konsultācijas ar padomdevēju komiteju par ziņojuma projektu un ar to saistīto darba dokumentu. Nekādas būtiskas piezīmes no padomdevējas komitejas locekļiem netika saņemtas. Piezīmes attiecās galvenokārt uz kontaktinformācijas atjauninājumiem.

Ziņojot īpaša uzmanība būtu jāpievērš atpakaļnosūtīšanas gadījumiem, kas saistīti ar neatļautiem pārvadājumiem un nedeklarētiem radioaktīvajiem atkritumiem (Direktīvas 4. pants). Saistībā ar šo pirmo ziņojumu Komisija nav tikusi informēta par sūtījumiem, kas atbilstu 4. panta noteikumiem.

3. DALĪBVALSTU ZIŅOJUMI

Lai racionalizētu ziņošanas procesu, Komisija izsniedza visām dalībvalstīm ziņošanas veidni divās daļās: pirmā daļa — informācijai par direktīvas īstenošanu, otrā daļa — informācijai par pārvadājumiem. Visas dalībvalstis ir ziņojušas Komisijai. Sniegtā informācija tika izanalizēta Komisijā, un vajadzības gadījumos daži jautājumi, kam bija nepieciešami precizējumi, tika iztirzāti divpusēji ar attiecīgajām dalībvalstīm. Galvenie dalībvalstu ziņojumu elementi ir apkopoti šajā ziņojumā. Papildu informācija ir atrodama pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

Kopumā dalībvalstis nav ziņojušas par lielām problēmām direktīvas īstenošanā. Tomēr dažas dalībvalstis pauda īpašas bažas par šādiem diviem jautājumiem:

– Tas, ka ES nepastāv saskaņojums attiecībā uz radioaktīvo atkritumu drošības normām, var radīt iespēju, ka materiāli, kas satur radioaktīvās vielas, tiek atbrīvoti no uzraudzības vienā dalībvalstī, bet vēl arvien var tikt uzskatīti par radioaktīvajiem atkritumiem citā dalībvalstī.

– Dažu tādu atkritumu pārrobežu pārvadājumi, kuri satur dabā sastopamos radioaktīvos materiālus (*NORM*[12] atkritumi) un kuri nav radušies no atļautas prakses, kas pašreiz ir noteikta drošības pamatstandartos. Šādu veidu atkritumi ir izslēgti no šās direktīvas, kā arī no Direktīvas par ieguves rūpniecības atkritumu apsaimniekošanu[13] darbības jomas.

Abi jautājumi tiks sīkāk pētīti un risināti padomdevējā komitejā.

3.1. Pārvadājumi

Pārvadājumu direktīvā tiek pieprasīts, lai radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumi starp dalībvalstīm notiktu tikai ar visu dalībvalstu kompetento iestāžu iepriekšēju piekrišanu, ko tās dod, būdamas informētas.

No 27 dalībvalstīm 14 dalībvalstis atļāva pārvadājumus, uz kuriem attiecas direktīvas darbības joma. Atļauju skaits ir relatīvi mazs. Periodā, uz kuru attiecas šis pārskats par 2008.–2011. gadu, dalībvalstis ir ziņojušas par 161 izdotu atļauju[14] direktīvas darbības jomā. 74 % atļauju ir saistītas ar atkritumu pārvadājumiem, atlikušie 26 % ir izlietotās kodoldegvielas pārvadājumi.

Lielākā daļa pārvadājumu ir pārvadājumi starp dalībvalstīm. Sīkāka informācija ir sniegta pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

3.2. Eksports no Kopienas

Neskarot katras dalībvalsts tiesības noteikt savu izlietotās kodoldegvielas cikla politiku, kā jau minēts, Pārvadājumu direktīva neietekmē dalībvalsts tiesības eksportēt izlietoto kodoldegvielu reģenerācijai, ņemot vērā principus kodolenerģētikas kopējā tirgū, it īpaši brīvu preču apriti ES iekšienē. Tomēr direktīvas 16. panta 1. punkts skaidri norāda, kādos apstākļos eksporta pārvadājumi ir aizliegti. Īpaši svarīgi ir tas, lai dalībvalstu kompetentās iestādes neatļautu pārvadājumus uz trešo valsti, kurai nav administratīvo un tehnisko resursu un regulatīvās struktūras, lai droši apsaimniekotu radioaktīvos atkritumus vai izlietoto degvielu, kā minēts arī Kopīgajā konvencijā.

Šai sakarā, iesaistot padomdevēju komiteju saskaņā ar 21. pantā noteikto procedūru, Komisija ir noteikusi kritērijus atbilstīgi 16. panta 2. punktam, cita starpā pienācīgi ņemot vērā atbilstīgos Starptautiskās atomenerģijas aģentūras (SAEA) drošības standartus, kas ļauj dalībvalstīm novērtēt, vai eksporta prasības ir ievērotas. Šie kritēriji ir publicēti kā Komisijas ieteikums *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* 2008. gada decembrī[15].

Atļauju skaits eksportam uz trešām valstīm, par ko paziņojušas dalībvalstis, ir diezgan zems (17 % no visām ziņotajām atļaujām). 9 dalībvalstis ziņoja par kopsummā 28 atļaujām eksportam ārpus ES uz Krieviju, Ķīnu, Šveici, Japānu un ASV. No šīm atļaujām 16 attiecās uz izlietotās kodoldegvielas pārvadājumiem reģenerācijai (6 atļaujas izlietotajai degvielai no atomelektrostacijām) vai reģenerācijai un uzglabāšanai (10 atļaujas izlietotajai kodoldegvielai no pētniecības reaktoriem). Atlikušās 12 atļaujas attiecās uz radioaktīvo atkritumu

12 Dabā sastopamie radioaktīvie materiāli (*NORM*).

13 Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. marta Direktīva 2006/21/EK.

14 Jāpiezīmē, kas dažas atļaujas ir dotas vairākiem pārvadājumiem, kas veicami laikposmā, kurš var pārsniegt pašreizējo pārskata laikposmu.

15 OV L 338, 17.12.2008., 69. lpp.

nogādāšanu atpakaļ izcelsmes valstī (t. i., radioaktīvajiem atkritumiem, kas rodas, apstrādājot piesārņotu materiālu kādā no dalībvalstīm).

Dalībvalstis ziņoja, ka pārvadājumi un eksports tiek uzraudzīti un kontrolēti saskaņā ar procedūrām un noteikumiem, kas paredzēti Pārvadājumu direktīvā. Tomēr sniegtā informācija Komisijai neļauj pārbaudīt, vai pilnīgi tiek ievēroti visi eksporta kritēriji saskaņā ar Komisijas ieteikumu; it īpaši — vai izlietotās kodoldegvielas glabātavas trešās valstīs tiek efektīvi pakļautas SAEA drošības nolīgumam saistībā ar Neizplatīšanas līguma parakstīšanu un ratificēšanu un saistītajiem papildu protokoliem un vai tiek attiecīgi izpildītas augsta drošības līmeņa prasības saskaņā ar Atkritumu direktīvu.

Komisija arī atzīmē, ka dalībvalstu ziņojumi kopumā ir konsekventi un papildina valstu ziņojumus, kas sniegti atbilstīgi Kopīgajai konvencijai par lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu, jo minētie ziņojumi raksturo galvenokārt tiesisko regulējumu un pienākumus.

4. SECINĀJUMI

Pārvadājumu direktīva ir veiksmīgi transponēta visās ES dalībvalstīs. Direktīvas vispārīgie noteikumi ir īstenoti, pieņemot un publicējot attiecīgo Komisijas lēmumu un ieteikumus un izveidojot padomdevēju komiteju.

Novērtējusi pirmajā ziņošanas reizē sniegto dalībvalstu informāciju, Komisija piezīmē, ka direktīva tagad tiek pilnībā īstenota tā, lai garantētu pietiekamu aizsardzību iedzīvotājiem. Tajā paredzēts labi strukturēts un darbotiesspējīgs satvars pārvadājumu uzraudzībai un kontrolei visās dalībvalstīs, nodrošinot, ka radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārrobežu pārvadājumi var notikt vienīgi ar visu dalībvalstu kompetento iestāžu iepriekšēju piekrišanu, ko tās dod, būdamas informētas.

Pārvadājumu direktīvas īstenošana nav radījusi lielas problēmas. Jautājums par *NORM* atkritumiem un drošības normām saistībā ar radioaktīvu atkritumu pārvadājumiem ir apzināts un turpmāk tiks risināts padomdevējā komitejā, kas izveidota saskaņā ar šo direktīvu.

Attiecībā uz radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumiem Komisija piezīmē, ka spēkā esošie valstu noteikumi, it īpaši noteikumi, ar kuriem īsteno Direktīvu, kas nosaka drošības pamatstandartus darba ņēmēju un iedzīvotāju veselības aizsardzībai pret jonizējošā starojuma radītajām briesmām, ļauj valstu kompetentajām iestādēm uzraudzīt pārvadājumu kustību to teritorijā.

Šis ziņojums sniedz pirmo kopsavilkuma pārskatu par Kopienā izsniegtajām atļaujām saskaņā ar Pārvadājumu direktīvu. Pārvadājumu atļauju skaits ir relatīvi mazs, un ir skaidrs priekšstats par eksportu uz valstīm, kas atrodas ārpus ES. Lai gan Komisijas eksporta kritēriji ir publicēti tikai kā ieteikums, kas nav juridiski saistošs, dalībvalstu prakses saskaņošana ar visiem kritērijiem joprojām būs jautājums, kas arī turpmāk tiks risināts ciešā sadarbībā ar padomdevēju komiteju.

Īstenojot Atkritumu direktīvu, dalībvalstis tiek aicinātas pieņemt konkrētus lēmumus par savu radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas drošu apsaimniekošanu. Tas arī noteikti ietekmēs pārvadājumus Eiropas Savienībā, uz to un no tās. Turpmākajos ziņojumos tad tiks sniegta informācija par radioaktīvo atkritumu un izlietotās kodoldegvielas pārvadājumu attīstību.

Visbeidzot, trīs gados, uz kuriem attiecas šis ziņojums, netika ziņots ne par vienu ar radioaktīvo atkritumu vai izlietotās kodoldegvielas pārrobežu transportēšanu saistītu nelaimes gadījumu, kura rezultātā būtu notikusi radioaktīvo vielu noplūde vidē.